

ACC. N:R M. 15513: 1-7.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Arthur Levinsson, Örebyd*
Härad: *Mo* Berättare: *" "*
Socken: *Örebyd* Berättarens yrke: *hem. ägare*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1903 i Örebyd*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Årshögtiderna och deras firande. s. 1-7.

Upprop 22/11 1956

Skriv endast på denna sida.

1

14/12 - 56

ACC. N:R M. 15513: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Upprap

28/11 1956

1.

Advent. Ett ljus tändes första advents söndagen, andra sönd.
två o.s.v. Lucia. Luciaafton brukar ordnas i skolan
för barnen och deras föräldrar, en flicka är utklädd till
Lucia, några till tärnor och stjärngossar och sjunger sankta
Lucia med flera sånger. Det händer också Luciakvällen barnen
kläder ut sig och går ^{byn} ~~gården~~ runt och sjunger ~~na~~ⁱ varje hem
och sedan undfägnas med kakor gotter penningar m.m. även
kan Luciasällskap utklädda till oigenkänlighet komma farande
långt ~~ifrån~~ bort ifrån och liksom barnen gå runt i gårdarna
spela och sjunga. Det är vanligt att det bakas stora peppar-
kakor samt lussekatter till Lucia, av dessa undfägnas också
Luciasällskapen.

Årets Högtider:

Jag skall här försöka att beskriva hur de årets olika högtider firas av familjen i mitt hem. Samma firande förekommer utan några vidare avvikelser i samtliga hem här.

Julen.

Lutfisken skall vara inköpt och läggas i lut Annadagen (9 dec.) veckan som nu följer är det tid för slakt av julgrisen och beredning av denna. Bakningen till jul börjar redan före Lucia med pepparkaksbak. Men sedan börjar själva julbaket c:a 10 dagar före jul med bröd och småkakor av olika slag. Bröd av råg ~~och~~ med vete inblandning. av vetemjöl Bullar, vetekransar, sockerringar, Bakelser tillsammans 8-10 sorter. Storrengrörning göres c:a 12 dagar före jul men dagen före julafton får det hela ännu en övergång och kanske även julafton. Julveckan skall det tröskas, malas mjöl, malas torv, skåras hackelse göras rent i ladugården, julveden dragas in så att den räcker en 14 dagar framåt. På julafton hänges julkärvar upp för fåglarna, kärvarna hänges upp i träden

i närheten av boningshuset. På julaftonsafton vid 2 1/2 3 samlas familjen och doppar i grytan som det heter, sedan klädes (pyntas) julgranen. därefter gör man undan arbetet i ladugården så att man är klar för kaffedrickning redan vid 4 1/2 5. Därefter göres ännu ett besök i ladugården och korna får som extra förplägnad en otröskad havrennek. När man kommer in läses julevangeliet, spelas och sjunges, hörs på raion. Sedan vidtages julklappsutdelningen. Paketerna har samlats i en hög med var och ens namn påskrivet samt även namnet på givaren. Är det små barn i familjen brukar någon vara utklädd till jultomte och komma in med gåvorna i en säck och utdela dessa till var och en. Ja sedan när detta är undanstökat samlas man till ett rikt dukat bord, smörgåsbord med flera sorters sågel ost., sill flera sorter, kött, korv julsinka, sylta, lutfisk. och till sist risgrynsgröt. Innan jag fortsätter vill jag tillägga att på julaftonen julbadar man hela familjen, alla har ju förståss på landsbygden ej tillgång till bad i hemmet utan får gå till andra för att få ett bad. På julafton uppsättes också julbonader

4.

ACC. N:R M. 15513: 4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

julklockor med flera julprydnader som julänglar, julkyrkor m.m. blomvasrana fylles med furutall, blommor, och plaseras i de olika rummen. På juldagsmorgon går alla som kan till församlingens julotta som ibland är så tidigt som klockan 6 men i vanliga fall 7. Efter hemkomsten från kyrkan måste en del göra arbetet i ladugården medan husmodern gör i ordning en bastant måltid liknande den som avåts på föregående kväll med undantag av risgrynsgröten. Därefter vilar man under dagen med undantag av de nödvändiga sysslorna i ladugården och ordnande av måltider. Middag vid 2 och kväll vid sjutiden. Juldagen firar varje familj för sig själva. På annandagen har man antingen bjudning själv eller är man bortbjuden till släkt och vänner. På annandagskvällen är det söndagsskolefest (julfest) för barnen i församlingens missionshus. (kyrkans barnfest) kommer senare och ej med någon traditionsenlig bestämd dag. På festen hålles förhör med barnen, barnen uppträder i dialoger m.m och julgotter och jultidningar utdelas. Tredjedagen är sedan gammalt en dag som ägnas åt jakt av dem som är intresserade härför. Själv

5

ACC. N:R M. 15513:5.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

är jag mycket glad för jakt och är vädret så man kan gå på jaktstigen så brukar jag dagen till jakt. De påföljande dagarna har inget bestämt schema, ~~M~~ men släktingar och vänner bjuder varandra på julkalas. Grannarna i varje by bjuder i tur och ordning på kvällarna samtliga i hans by på julkaffe. Ja har jag inget mer om julfirandet.

Nyår.

Nyårsafton kan firas på varierande sätt. Vanligen brukar det nya året vakas in. Det kan ske hemma i familjen med familjemedlemmarna själva, och man inbjuda släkt och vänner till nyårsvaka och man kan på liknande sätt vara bortbjuden. Även förekommer nyårsvaka t.ex. i missionshus, folkeshus, bygdegårdar m.m När tolvslaget förklingat önskas gott nytt år. Nyårsdagen firas ej efter någon bestämd ritual, någon bestämd maträtt förekommer ej, utan julmaten är framme ännu av det som är kvar. Trettondagen firas ej på något särskilt sätt, ej heller Vårfrudag eller fastlag.

Påsk.

Långfredagen firas i lugn, vanligtvis med gudstjänstbesök.

Påsklördag går det mera livligt till, på kvällen tändas de bål som ungdommarna dragit samman tort ris enbuskar m.m omkring dessa bål samlas då i all synnerhet barn och ungdomar, även avbrännes inköpta fyrverkeripjäser. På flera ställen samlas man till påskgillen där äggen är huvudsaken och dels förtäres kokta med smörgåsbord till, och drickes som äggtoody.

Påskdagen är vad maten beträffar kokta ägg genomgående vid måltiderna. Hemmen har pyntats med påskris blommor och färgglada bonader med påskmotiv tryckt på papper, även konstgjorda kycklingar är plaserade i påskriset, i god tid har man tagit ris av björk som kanske lövet har kommit ut på, beroende hur tidigt påsk inträffar. Valborgsmässoafton förekommer ej något särskilt firande just då har vi lantbrukare bråttom med vårarbetet. 1:sta Maj är inte säkert alla firar på grund av vårarbetet, för min personliga del firar jag den som skyttedag, jag är sedan 1937 Ordf. både i ortens skyttekrets

och i min egen skytteförening. Skyttekretsen brukar alltid 1:a maj anordna fältskjutning för kretsens skytteföreningar och då är jag givitvis en av deltagarna där. Pingst som här många gånger är den vackraste tiden med blommor och grönt brukar man dels utanför ingången uppsätta två vackra björkar även inne i rummen sättes blommor och grönt. Några särskilda utmärkande maträtter förekommer inte, ej heller några bestämda seder för firandet av helgen. Midsommar. Midsommarafton anordnas varje år fest vid Nissaforsbruk 5 km. härifrån. Där har rests midsommarstång och ungdomen utför ringlekar, därefter blir den dans på dansbanan och många andra nöjen förekommer. Midsommardagen firas ej på något särskilt sätt. Allhelgonadagen är inget att nämna om ej heller firas Märten med gås eller på något annat utmärkande vis. Ja nu har jag besvarat allt vad jag kunnat om årets högtider och deras begående här.